

We starten onze wandeling op het binnenplein van de site Oud Sint-Jan, ter hoogte van de kruidentuin.

1 Sint-Jans-hospitaal

Wat is vrijmetselarij?

Van Dale definieert de vrijmetselarij als volgt: *over de gehele wereld verbreide, maar in alle landen zelfstandig georganiseerde besloten vereniging met een humanistisch ideaal: de vrijmetselarij streeft naar geestelijke en zedelijke verheffing, onderlinge waardering en hulpbetoon. De gebruiken van de vrijmetselarij zijn ontleend aan de bijbel, het bouwvak en het licht.*

Sint-Jan de Evangelist

Hij is de patroonheilige van de vrijmetselarij. De passage uit het evangelie van Johannes de Evangelist: *Het licht schijnt ook in de diepste duisternis, maar de duisternis heeft het niet gegrepen*², is een gezegde dat deel uitmaakt van elk klassiek ritueel in de vrijmetselarij.

De broederlijke accolade

Het bronzen beeld *Pax* voor de ingang van de apotheek, is van de hand van Octaaf Rotsaert. Het stelt twee monniken voor die elkaar de broederlijke accolade geven. Vrijmetselaren begroeten elkaar eveneens met een accolade³.

Rotsaert exposeerde met een eerste versie van dit beeld in gips op het *Salon des artistes français* te Parijs in 1924, waar het een eervolle vermelding kreeg. Daarna belandde het kunstwerk in zijn atelier. Na aandringen en op kosten van zijn vriend dokter Louis De Winter, goot Rotsaert het beeld in 1947 in brons.

Het werk was oorspronkelijk bedoeld als grafmonument. Van 1947 tot 2006 stond het beeld op de binnenkoer naast de ingang van de kapittelzaal van de zusters augustinessen. Toen moest het wijken voor het monumentale conceptuele kunstwerk

● *Pax, Octave Rotsaert*

² De duisternis heeft het niet in haar macht genomen.

³ De drievoudige broederlijke accolade is vermoedelijk van ridderlijke origine en komt vooral voor op het Europese vasteland. De accolade is een uitdrukking van vreugde en verzoening.

van de Italiaanse kunstenaar Giuseppe Penone getiteld *De aderen van het klooster*. Het marmeren eiland omringd door water en een groenpartij is een ode aan de geschiedenis van die plek, het middeleeuwse Sint-Janshospitaal.

niet ongewoon. De beslotenheid en discretie van de maçonnerie wekt soms argwaan en zelfs tegenkating op. Veelal zijn de aanvallen politiek en religieus getint of het gevolg van sensatie-journalistiek.

● *Het 19de eeuwse Sint-Janshospitaal op de binnenkoer naast de middeleeuwse ziekenzaal*

Architect Isidore Alleweireldt

Medio 19de eeuw ontwierp architect Isidore Alleweireldt (1824-1892) een nieuw Sint-Janshospitaal volgens de toen geldende regels binnen de gezondheidszorg met ziekenzalen volgens pathologie. In het opinie-tijdschrift en weekblad Knack van 5 januari 1983 lezen we over Alleweireldt het volgende:

... Men weet dat de man vrijmetselaar was, en daarom het katholieke Brugge na die enige opdracht heeft moeten verlaten ...

Niets wijst er echter op dat Alleweireldt vrijmetselaar is geweest. Toch zijn het reveleren van het vermeende lidmaatschap en het belagen van logeleden

Isidore Alleweireldt ruilde waarschijnlijk Brugge in voor Brussel om familiale en professionele redenen. 's Zomers verbleef hij in Oostende. Het hospitaal was ook niet zijn enige realisatie in Brugge. Isidore kreeg opdrachten voor de gevels van Hemelsdaele, het Rijksarchief, het Pandreitje en het huidige Provinciecommando en vele andere realisaties in Brugge. Hij was een aanhanger van de neoclassicistische stijl. Vanaf 1870 krijgt de neogotische stijl de voorkeur in Brugge.

Wel was Joseph-Brunon (1778-1850), de vader van Isidore, lid van de loge *La Réunion des Amis du Nord te Brugge*.⁽²⁶⁾ Joseph-Brunon was arts en publicist en samen met dokter Isaac De Meyer (1788-1861) stichter van

2 Gruuthuse

● Isidore Alleweireldt, foto (27)

de *Société Medico-Chirurgicale* te Brugge. Het borstbeeld van De Meyer staat hier iets verderop, naast het beeld van Montanus. In zijn kasteel te Oostkamp had hij zijn *Huys van gezondheid, accouchements en consultatie*, vanaf 1824. Pikant detail: na het beëindigen van de poësis bij de paters augustijnen kreeg Joseph-Brunon de eerste prijs voor catechismus ...

Hij was aanvankelijk apotheker in het Franse keizerlijke leger en studeerde begin 19de eeuw in Parijs, waar hij promoveerde tot doctor in de medicijnen.

● Joseph-Brunon Alleweireldt, *Discription pittoresque de la grotte de Han sur Lesse, 1829, gravure Vanden Burggraaf*

Het vroegere stadspaleis van de heren van Gruuthuse is vandaag het museum van de geschiedenis van de stad Brugge. Het museum beschikt over één van de laatst overgebleven authentieke guillotines. Hoewel het toestel naar Ignace Guillotin, lid van de loge *La Parfaite Union* in Angoulême genoemd is, vond hij dit toestel niet uit. Wel streefde hij, volledig in de geest van de verlichting, voor een pijnloze, humane terechtstelling. In het ancien régime was er een klassenjustitie wat voor gevolg had dat de wijze van terechtstelling afhankelijk was van het misdrijf en de sociale klasse van de misdadiger. Als humanist ijverde Guillotin voor een gelijkwaardige behandeling van de terdoodveroordeelde, onafhankelijk van zijn rang of stand. Hij trad aanvankelijk toe als novice bij de jezuïeten, maar opteerde uiteindelijk voor het beroep van arts. De Franse chirurg Antoine Louis ontwierp het toestel dat naar Ignace Guillotin verwijst.

Boven het voorportaal van het Gruuthusemuseum prijkt de geharnaste Lodewijk van Gruuthuse op zijn paard, een indringende voorstelling van de hand van de Brugse beeldhouwer Hendrik Pickery. Onder de beeltenis staat het motto van Gruuthuse: *Plus est en vous*. Naar verluidt zou dit gezegde het geliefkoosde motto van de jezuïeten zijn. Omdat ook vrijmetselaars streven naar perfectibiliteit, vind je dit devies eveneens in de loges ...

● Lodewijk van Gruuthuse

3 Guido Gezelle-plein

Guido Gezelle had een vreselijke hekel aan vrijmetselaars. Hij publiceerde in zijn verkiezingskrant 't Jaer 30 en in *Beertje van de Logie* een speciale rubriek: *Die excellente cronycke uit het Kelkstraetke*, waarin hij het heeft over: *de truweelgasten, de Heerkens van de Moortelbak en De Duvelkeete*⁽¹⁾. Hierin portretteert hij alle belangrijke broeders uit die dagen, waaronder Julius Sabbe en advocaat Raymond

Seresia. Gezelle bedenkt enkele rake bijnamen: *Manneke van importentie, Driekop, Duimke* of *'t Kaboutermanneke* (Julius Sabbe was klein van gestalte)⁽¹⁾.

Doctor Germaanse filologie, vrijmetselaar en Gezellekenner Rem Reniers verdedigt in zijn boek getiteld: *Guido Gezelle, katholiek vrijmetselaar*, de stelling dat Gezelle lid was van de loge⁽¹⁴⁾. Volgens Reniers is het geen toeval dat Gezelle vijf puntjes toevoegde aan zijn handtekening⁴. De naam van Gezelles tijdschrift *de Biekerf* doet evenzeer vragen rijzen. De bijenkorf is immers een maçonniek symbool. Sommigen beweren dan weer dat zijn naam geregistreerd staat in Masonic Hall in London. Feit

⁴ Het cijfer vijf behoort tot de getallensymboliek van de gezellengraad.